

DEDICADA A UN FASTUÓS PERSONATGE DEL PARAL·LEL BARCELONÍ: 'ESCAMILLO'

Antoni Tuduri

Secció de
Genealogia de
l'Ateneu de Maó

del que va ser director del Conservatori de música de Barcelona, el músic Joaquim Zamacois i Soler. Bé, idò, avui parlarem d'un altre personatge moltíssim popular a la Barcelona 'canalla' del darrer terç del segle passat qui, encara que nat a Barcelona, era d'origen purament menorquí per part de pare, com testifiquen els llinatges Pons i Camps.

A mi em voltava que qualcú m'havia dit que un dels reis de la Barcelona 'golfà', junt al inigualable Johnson i que es deia *Escamillo*, era d'origen menorquí. Un personatge de sentències moridores i ànima de l'espectacle prou picant d'El Molino. Fins i tot, cert dia un servidor de vostès li va deixar anar una pulla fent-li referència a La Mola, a la que, somriure apart, no va respondre, cosa no habitual en ell.

Aquesta anècdota ha romàs latent fins que el record de Pilar Alonso ha despertat la memòria d'aquest fet jocós.

◆ I US DEMANAREU qui és aquest *Escamillo*, glosat i enaltit per tots els periodistes del món de l'espectacle barceloní. Bé, es tracta de Josep Pons Ortiz, nat a Barcelona, fill de Joan Pons Camps, de 32 anys i nét de Llorenç Pons i de Àgueda Camps, ambdós naturals de Maó i casats en data no determinada, però que estem investigant. El pare va emigrar no sabem quan a Barcelona, encara que sí sabem la data i

lloc del naixement del seu fill Josep: exactament el dia 3 d'octubre de 1923 a la plaça de Montcada, nº 3 de Barcelona, segons diu l'acta del registre civil de Barcelona. Amb uns llinatges Pons i Camps, la branca paterna, com ja he dit abans, és d'origen menorquí indubtable. Tant punt pugui localitzar les actes corresponents, ho posaré en coneixement dels dilectes lectors.

◆ REVISANT les heme-roteques, trobem que aquest personatge havia fet de tot, incloent el treball de netejador de calamars a París o fent *striptease* a Alemanya, a causa d'una emigració forçada a conseqüència de certes denúncies i multes derivades de actuacions teatrals que devien atemptar a *las buenas costumbres*. Una cosa era la comentada relació entre el governador civil de Barcelona el senyor Baeza Alegria i la *vedette* Carmen de Lirio i una altra, molt diferent, que les bones costums es tenien que preservar. La propietària d'*El Molino*, la inefable *doña Vicenta* deia que havia pagat a causa seva més sancions governatives que tota la resta de *l'elenco artístico* del teatre.

A les darreries de la seva vida, va acabar actuant assegut a un tron degut a que li havien amputat bona part d'un peu, i així va seguir fins que els ronyons no van aguantar

més. La seva bonhomia, encara que tenia un caràcter endimoniat, va determinar que els artistes de Barcelona li dediquessin una gala d'homenatge, al teatre Victoria, on es va recollir una quantitat que la premsa escrita de l'època va avaluar en 1.232.597 pessetes dels anys 80. La durada de l'acte d'homenatge va sobrepassar les 6 hores i hi van participar un munt d'artistes, entre els que cal destacar a Sarita

Montiel i un menorquí d'adopció prou conegut, Joan Manuel Serrat.

És obvi que sense dades concretes dels seus avantpassats no podré parlar dels 'bots' i les relacions de sang (de bon segur que n'hi deu d'haver), però ho reservaré per alguna propera miscel·lània.

P.S. Diuen els cronistes de la nit barcelonesa que el nom de guerra *Escamillo* li va donar la *vedette* Carmen de Lirio (aquella presumpta amistançada del governador civil), en honor del torero de l'òpera «Carmen» de Bizet. Deu ser cert.

Just per començar, us vull dir (sense cap vergonya) que, apart d'altres bestieses pseudo-artístiques de tota mena, un servidor ha actuat -puntualment, açò sí- dalt l'escenari de l'antic cafè concert anomenat *El Molino* del Paral·lel de Barcelona, un dia de Reis de devers l'any 1986, acompanyat per Merche Mar i el seu acordió. Els motius no vénen a compte, però sí el fet que ara, a l'adolescència de la senectut (Pedro J. Bosch, *dixit*) escrivint miscel·lànies dedicades a menorquins pràcticament oblidats, he recordat aquelles sessions *golfas* dels anys 60 i 70, quan molts dels estudiants i altres menorquins de pas per Barcelona, un dia o un altre acabaven escalfant les *butacas* o els *palcos* del petit local amb un molí a l'enfront. I qui ho negui açò d'haver estat al *garito* del Paral·lel, potser caigui en perjuri o pecat greu similar.

A la miscel·lània anterior, vam recordar a una cupletista de molt renom: Pilar Alonso, maonesa amb estàtua de bronze a la plaça Colón, de gran qualitat artística (tant l'estàtua com la cupletista), alumna